Aardkundig monument De Brabantse Wal

Op de grens van hoog naar laag

Provincie Noord-Brabant

Aardkundig beleid Provincie Noord-Brabant

De Provincie Noord-Brabant zet zich in voor het behoud van ons aardkundig erfgoed. Dit erfgoed bestaat uit de bodemkundige, geologische en geomorfologische verschijnselen, die de ontstaansgeschiedenis van het landschap waarin wij leven weerspiegelen. Een geschiedenis die honderden, duizenden of zelfs miljoenen jaren terugvoert in de tijd. Een geschiedenis waarin wind, water en bodembewegingen letterlijk het landschap vormen.
Veertig gebieden, representatief voor het ontstaan van Noord-Brabant, zijn aangewezen als **Aardkundig waardevol gebied**. Het gaat om gebieden met actieve landschapvormende processen, bijvoorbeeld stuifzandgebieden, beekdalen, veengebieden of breukzones, maar ook om het fossiele erfgoed zoals hoogteverschillen uit de ijstijden, rivierduinen of verlaten meanders.
De Provincie wijst **Aardkundige monumenten** aan om het bestaan en het belang van dit aardkundig erfgoed onder de aandacht van haar inwoners te brengen. De publicatie van het boek "Van beekdal tot stuifduin – Aardkundige waarden in Noord-Brabant" heeft hetzelfde doel.
De Brabantse Wal is één van de 40 Aardkundig waardevolle gebieden en het derde dat is benoemd tot Aardkundig monument.

Aardkundig waardevolle gebieden in Noord-Brabant
De Brabantse Wal
De gebiedenkaart is te vinden op de website van de provincie Noord-Brabant

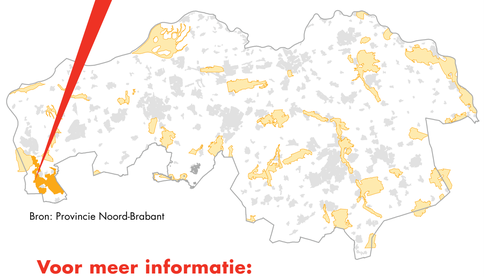

Bron: Provincie Noord-Brabant

Voor meer informatie:

www.brabantsewal.nl
www.brabant.nl

Kamduinen Huijbergen

Rond Huijbergen, op de Brabantse Wal, liggen karakteristieke kamduinen. Deze duinen omsluiten het dorp als het ware in een parabool. Van noord naar zuid liggen, min of meer verscholen achter de bomen, Overberg, Nootjesberg, Tiestenberg, Schoelieberg en Pilberg. De hellingen lopen vanaf het zuidwesten geleidelijk op, vormen op de top een scherpe rand en lopen aan de noordoostzijde steil af. Het hoogste punt van deze kamduinen ligt op 22,3 meter boven de zeespiegel, de voet op circa 15 meter boven de zeespiegel. Provincie Noord-Brabant heeft deze duinen aangewezen als aardkundig waardevol gebied.

Eén van de zichtbare Kamduinen van Huijbergen.
Bron: Dienst Landelijk Gebied.

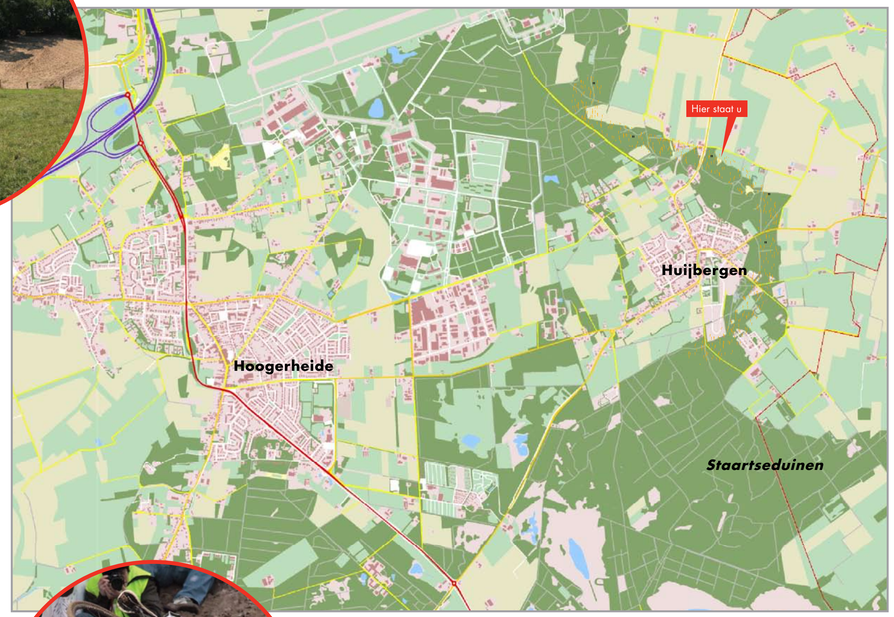

Overzichtskaart ligging Kamduinen.
Bron: Topografische dienst Kadaster Emmen 2005.

Water

Schelde

De duinen zijn van oorsprong rivierduinen. Ze zijn gevormd in de laatste fase van de laatste ijstijd (het pleistoceen, 15.000 tot 12.000 jaar geleden). Het klimaat was toen koud en droog. Direct aan de westkant van de Brabantse Wal stroomde destijds de Schelde, waarvan de zandige beddingen een groot deel van het jaar droogstonden. De overheersende zuidwestenwind kreeg vat op de schaars begroeide bodem: die ging verstuiven. De wind nam het zand uit het rivierdal mee de hoge wal op. Anders dan dekzand, dat op veel plaatsen in lage ruggen is afgezet, werd het rivierzand hier opgestoven tot duinen.

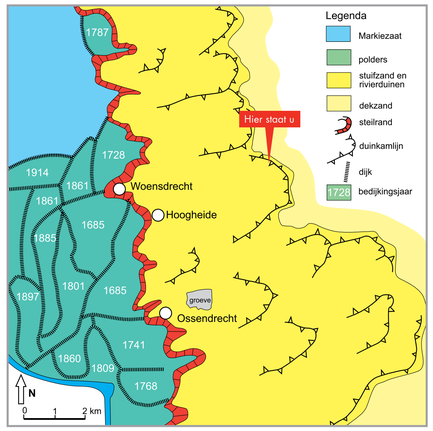

Ligging en ouderdom van de polders aan de voet van de Brabantse Wal.
Bron: Van beekdal tot stuifduin, Aardkundige waarden in Noord-Brabant, provincie Noord-Brabant.

Geschiedenis

Stuifzand

Het zand van deze rivierduinen was droog en onvruchtbaar. Daardoor is hier nooit veel landbouw geweest en gebruikte de mens de duinen lange tijd als heide. De heide ging echter achteruit door overbegrazing en te intensief afplaggen. Daardoor ging het zand vanaf de middeleeuwen opnieuw verstuiven. Dit stuifzand was in het verleden de grootste vijand van de bewoners op de schrale zandgronden.

Natuur

Aanplant

De mens probeerde verstuiving door de zuidwestenwinden tegen te gaan door eiken en andere loofbomen op wat vochtiger plaatsen te planten en door windsingels aan te leggen. Het 'temmen' van het wegstuivende zand, dat de vruchtbare akkers aan de oostkant van het dorp bedreigde, stond voorop. Het zand moest worden vastgehouden om de gewassen tegen verstikking te beschermen. De hellingen werden daarom vanaf het westen beplant. De rij boomstammen bovenop de rand leek aan de steile kant vanuit de verte op een kam. De houtwallen hadden als bijkomend voordeel dat ze de takkenbossen leverden voor de ovens van de echte warme bakkers. Later, in de 19e en 20ste eeuw, is de Brabantse Wal op grote schaal beplant met naaldhout en ontstonden de huidige bossen.

Recreatie

Tiestenberg

De eigenaar van de kampeerboerderij heette Tiest Nelen. Vandaar dat het duin in de volksmond 'Tiestenberg' heet. De kamduinen zijn niet alleen aardkundig waardevol. Ze worden ook gebruikt voor recreatie, zoals wielersport en scouting. Op deze berg vindt jaarlijks bijvoorbeeld een belangrijke veldrit plaats. De steile hellingen met los zand zijn voor veel renners de scherprechter in het parcours.

Veldrijden op de Kamduinen van Huijbergen.
Bron: Cor Vos.

Stichting De Brabantse Wal

Stichting De Brabantse Wal is een samenwerkingsverband van de natuur- en milieuverenigingen Benegora, IVN GroeneZoom en Namiro, Heemkundekring het Zuidkwartier en Heemkundige Studiekring Halsteren-Lepelstraat. Stichting De Brabantse Wal brengt een gids uit met wandelingen en informatie over de Brabantse Wal.
Deze gids is te koop in de boekhandel en bij de plaatselijke VVV.

Stichting De Brabantse Wal

Buro Kloeg, Bunnik 5958 Foto: Ed Kil